

Viktimologické výzkumy IKSP

Jakub Holas
Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Workshop „Oběti známé, neznámé“ 14. května 2025

Viktimizační výzkumy IKSP

Realizace	Typ	Referenční období	Cílová skupina	Velikost souboru	Způsob dotazování	Počet sledovaných deliktů
1992	ICVS	1987-1992; 1991	ČSFR 16+	1700 (ČR 1262)	F2F	11
1996	ICVS	1991-1996; 1995	ČR 16+	1469	F2F	11
2000	ICVS	1996-2000; 1999	Praha 16+	1500	CATI	13
2005	omnibus	2004	ČR 15+	1052	F2F	10
2006	samostatný výzkum	2002-2006; 11/2005- 11/2006	ČR 15+	3082	F2F	12
2010	omnibus	10/2009-10/2010	ČR 15+	1003	F2F	8
2013	samostatný výzkum	10/2012- 10/2013	ČR 15+	3000	F2F	8
2017	samostatný výzkum	10/2014 – 10/2017	ČR 15+	3328	F2F	14
2022	samostatný výzkum	10/2019 – 10/2022	ČR 15+	3073	F2F	12

Viktimizační studie IKSP 2022 (VIKTI II.)

„Výzkum obětí trestné činnosti zaměřený na zkušenosti obyvatel České republiky s vybranými druhy deliktů ve sledovaném období“

Odpovědná řešitelka: JUDr. Michaela Roubalová, PhD.

Hlavní cíl:

- zjištění míry viktimizace obyvatel sledovanými trestnými činy
 - *komplementární zdroj informací o rozsahu kriminality v České republice včetně její latentní části*
- porovnání s předchozími výzkumy, odhadnutí vývojového trendu

Sekundární cíl:

- získání podrobnějších informací, souvisejících s prožitou viktimizací, vč. názoru na výkon policie

Výzkumný projekt zahrnoval kromě plošného viktimizačního dotazníku i **substudii**

Kvalitativněji laděná -

- Dotazníkové šetření s poskytovateli služeb (PS)
 - Marginalizované oběti
 - Fungování poskytování služeb a klientela
 - Dopady COVID-19
- Skupiny respondentů
 - PS pro oběti tr. činnosti (N=22)
 - PMS (N=80)
 - PS pro bezdomovce (N=97)
 - PS pro uživatele drog (N=53)
 - Psychoterapeuti (N=220)

Viktimitizační demoskopický výzkum

- **Sběr dat**

- Podzim 2022
- Externí agentura
- Face-to-face
- Reprezentativní soubor populace ČR 15+
 - kvótní kategorie: pohlaví, věk, vzdělání, velikost místa bydliště, kraj
- Do finálního zpracování použito: **3073 rozhovorů**

Skladba dotazníku

Viktimizační screener – odpovídali **všichni** respondenti

- Referenční období - 3 roky, 12 měsíců (opakovaná viktimizace)
- Sledované delikty:
 - **proti domácnosti:** krádež auta; krádež věcí z auta; krádež motocyklu / skútru; krádež kola / elektrokola / koloběžky; vloupání do obydlí; vloupání do chaty/chalupy
 - **proti osobě:** loupež; krádež; fyzické napadení
 - **„genderově podmíněné“:** sexuální napadení; domácí násilí (*vyplňoval sám respondent*), stalking
 - oproti výzkumu 2017 vypuštěny podvody na internetu

Formulář oběti – odpovídali **viktimizovaní** respondenti

zjišťovány bližší okolnosti viktimizace

– Specifické pro jednotlivé útoky:

- Škoda / újma; zabezpečení; místo a čas; pachatel/é; vliv NL; motiv útoku; forma, obrana atd.

– Společné:

- Nahlášení policii (důvody nenahlášení) + výsledek nahlášení; hodnocení práce policie
- Specializované subjekty na podporu obětí – kontakt; spokojenost; důvody nevyužití
- Pocit spravedlnosti; dopad na chování respondenta; následky viktimizace

Rizika ohrožení trestnou činností – odpovídali všichni respondenti

- životní styl respondenta (návštěvy restauračních a zábavních podniků)
- konzumace alkoholu a dalších návykových látek
- opatření ke zvýšení osobní bezpečnosti
- baterie otázek pro zaznamenání typu osobnosti (důvěra v lidi, vzrušivost, úzkostnost, pocit štěstí...)

Obavy o osobní bezpečnost – odpovídali **všichni** respondenti

- „Vyhýbavé jednání“ v místě svého bydliště po setmění
- Jak pandemie COVID-19 a přijatá opatření ovlivnila obavy respondenta o osobní bezpečnost

Selfreport

- Cílem byl základní vstup do problematiky selfreportu u dospělé populace v českém kriminologickém výzkumu

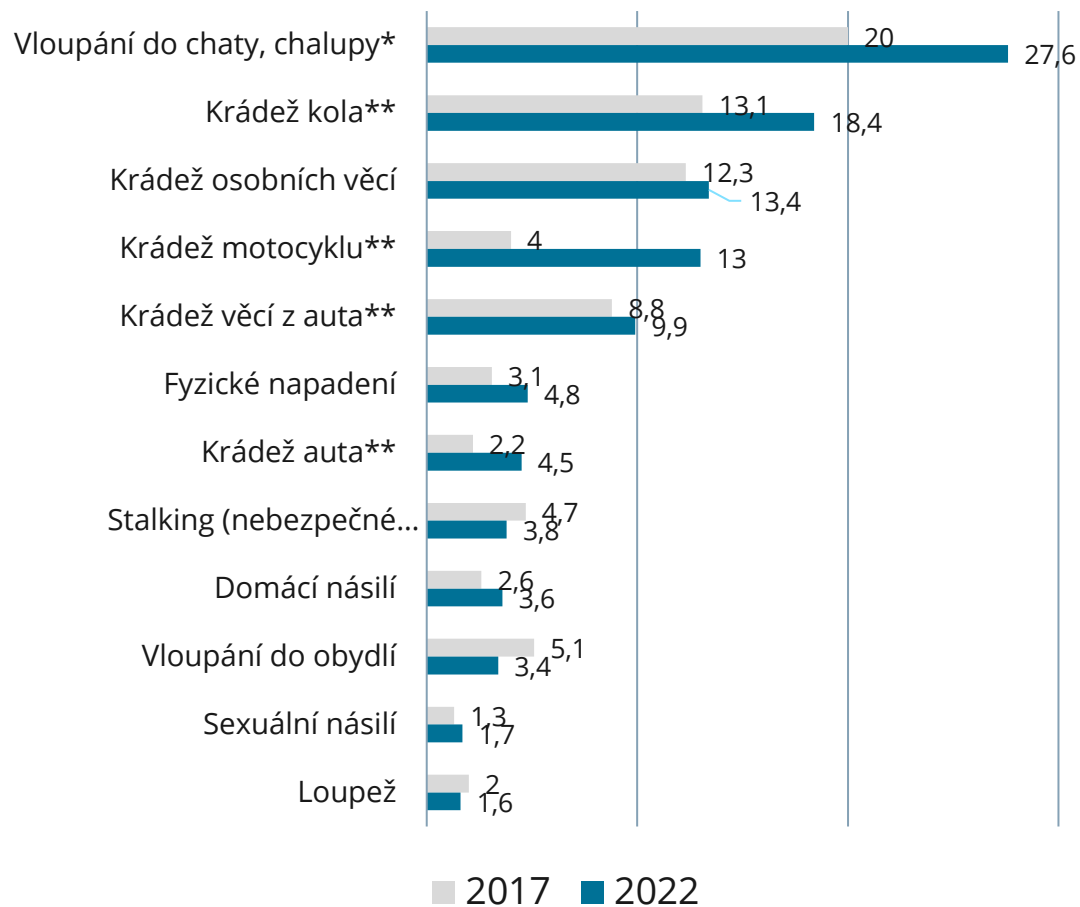
Obeznámenost s problematikou domácího násilí

- Zkušenost s DN ze svého sociálního okolí
- Názory na práci s pachateli DN
- Modelový případ (ze skutečného spisu) – doporučované řešení

VÝSLEDKY

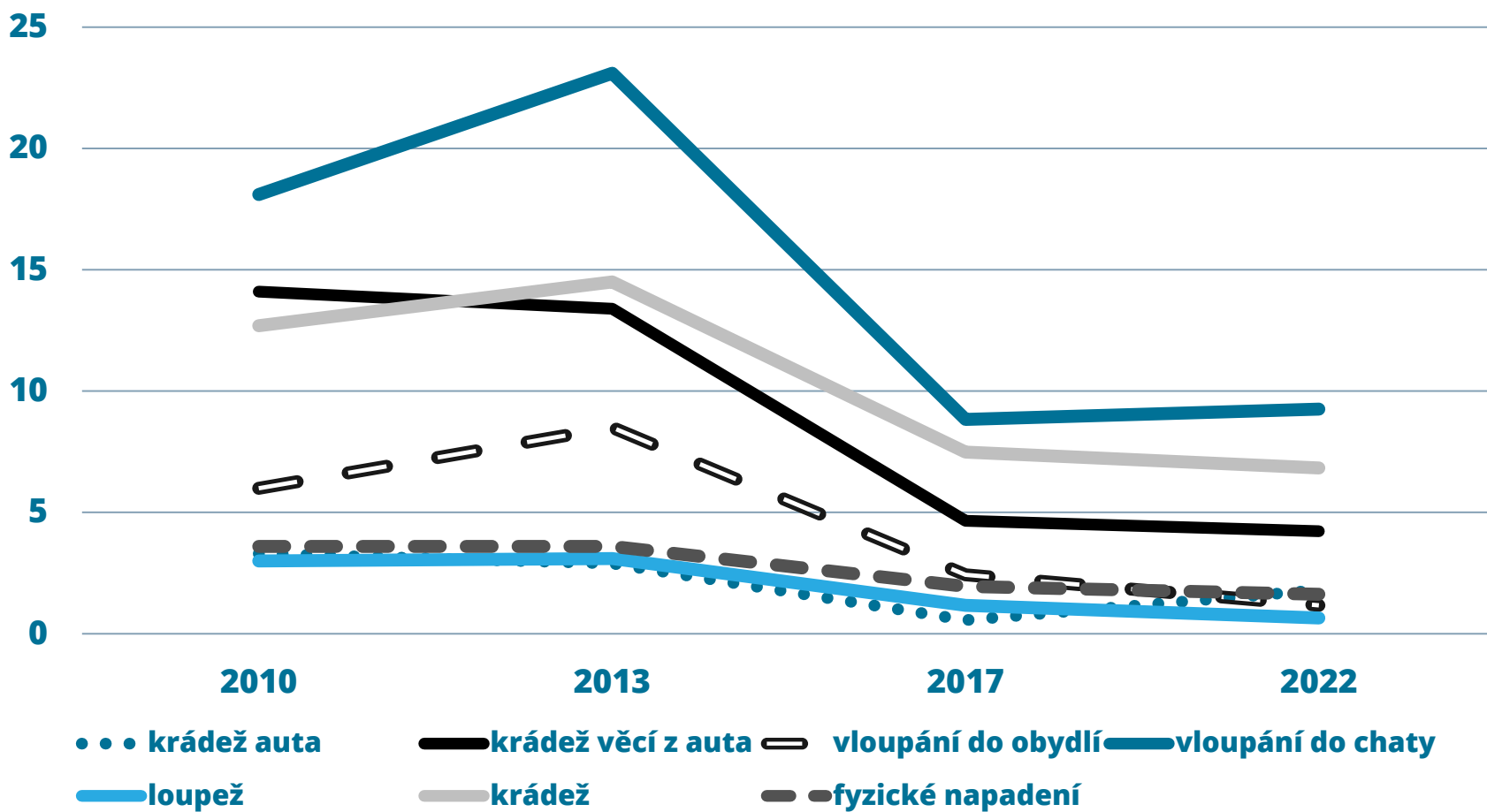
**Viktimizace v
posledních třech
letech:
42 % respondentů**

Ve výzkumu 2017 to
bylo **34 %**

Viktimizace v posledním roce (%)

- srovnání s předchozími výzkumy

Viktimizace výzkumného vzorku

(za 3 roky, předcházející výzkumu)

žádný delikt	57,9%
1 delikt	31,1%
2 delikty	8,0%
3 delikty	2,3%
4 delikty	0,6%
5 deliktů	0,1%
6+ deliktů	0,0%

Fyzické napadení

- zvýšení výskytu
- silnější vazba na některé **socioekonomické parametry**, než je tomu u majetkových útoků:
 - *signifikantně častěji se za oběti fyzického napadení označovali mladší muži ve věku 15–30 let, lidé se základním vzděláním, studenti a nezaměstnaní (13 % napadených za tři roky) + osoby, označujících se za „chudé“ (14 % obětí) a žijících na sídlištích.*
- Zdravotní následky - asi 55 % obětí fyzického napadení neutrpělo buď žádné zranění, nebo pouze lehké, nevyžadující ošetření.
 - *více než čtvrtina napadených byla ošetřena ambulantně, cca každý desátý účastník podobného incidentu utrpěl zranění, vyžadující omezení běžného života; několik obětí utrpělo závažnější poškození.*
 - *převážná většina zachycených incidentů by tedy spíše byla řešena na úrovni přestupku než trestného činu.*
- více než polovina útočníků byla podle respondenta **pod vlivem alkoholu nebo drog**, ve čtvrtině případů si nebyli jisti a jen pětina udává, že útočník byl střízlivý.
- vlastní ovlivnění návykovou látkou: kladně odpovědělo 14 % napadených, stejné procento na otázku neodpovědělo vůbec; více než 70 % udává, že „pod vlivem“ nebyli.

Citlivé delikty

Nebezpečné pronásledování (stalking)

- největší reportovaný výskyt, ale v porovnání s minulým kolem výzkumu mírný pokles.
- Nejčastěji měl stalking podobu obtěžujících zpráv a telefonátů. Pětina respondentů zažila i vyhrožování a v téměř třetině případů se pachatel o kontakt snažil fyzickým sledováním.
- Oproti minulému výzkumu bylo celkově zaznamenáno více forem pronásledování.
 - *ve více než třech čtvrtinách případů oběť znala pachatele. Z těchto známých pachatelů šlo především o bývalého partnera.*

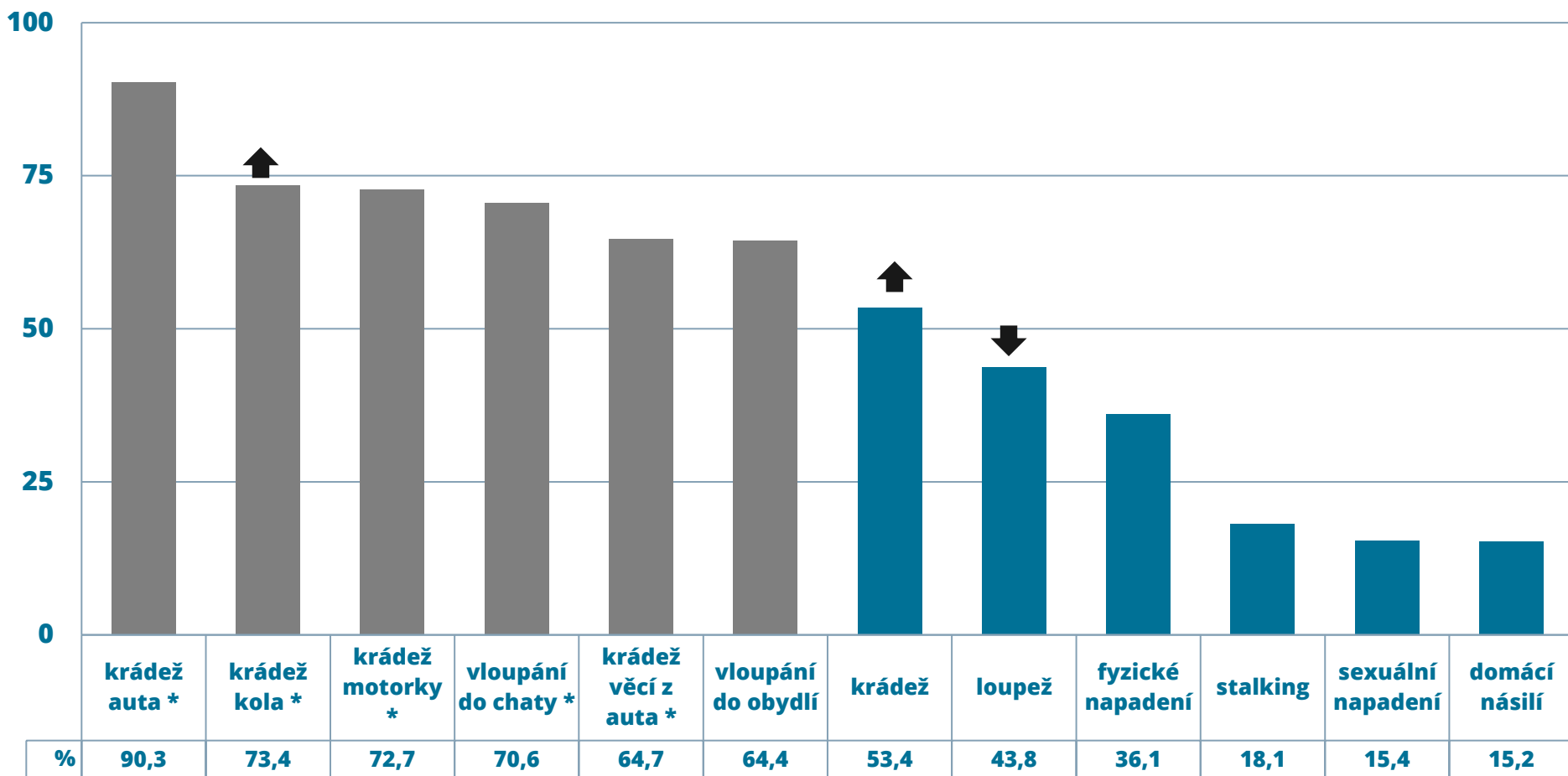
Domácí násilí

- oproti minulosti mírný nárůst.
- vztah mezi pachatelem a obětí: hlavně mezipartnerské násilí, tvořilo téměř 60 % zachycených případů.
- většina viktimizovaných respondentů uvedla, že COVID-19 na domácí násilí neměl žádný vliv, v téměř třetině případů byl tento vliv negativní - situace se během tohoto období zhoršila nebo právě v souvislosti s ním tento problém započal.

Sexuální násilí

- Výsledky (opět) vyvrací mýtus, že toto násilí je pácháno neznámými predátory
 - *v 62 % případů oběť pachatele znala. Většinou šlo o současného nebo bývalého partnera a více než polovina případů se odehrála v soukromí obydlí*
- V etiologii domácího i sexuálního násilí hrají významnou roli i **návykové látky** - asi polovina obětí uvedla, že pachatel byl v době činu pod vlivem alkoholu nebo drog.

Nahlášení posledního deliktu policii

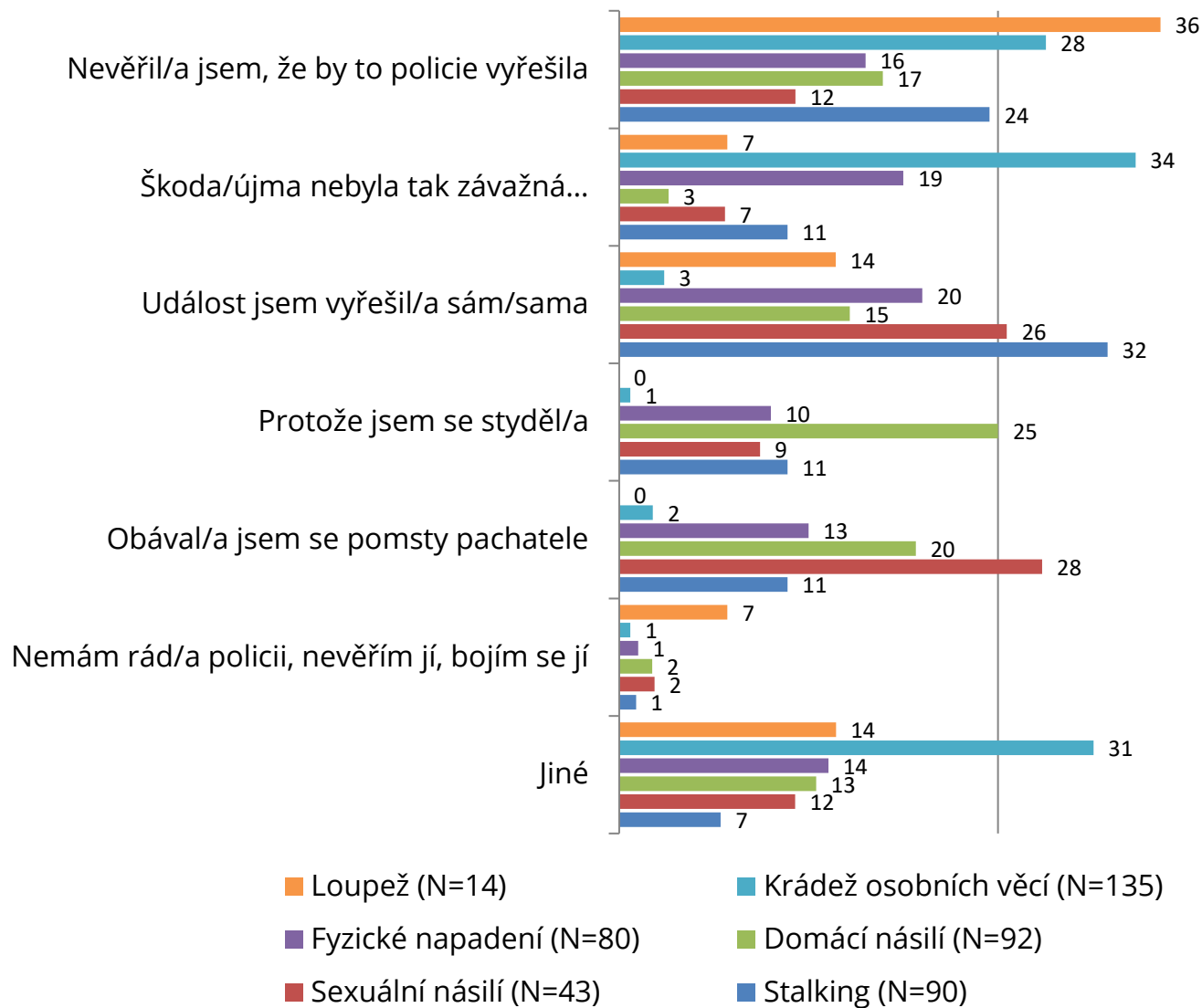

- U deliktů **proti osobě respondenta** jsou podíly nahlášených incidentů výrazně nižší.
- ochota obracet se na policii úměrně klesá s citlivostí jednotlivých protiprávních jednání.
 - *U stalkingu, sexuálního napadení a domácího násilí zůstává drtivá většina incidentů latentních.*

Nahlašování ve srovnání s 2017:

- úroveň latence jednotlivých sledovaných deliktů se výrazněji nezměnila
- pokles podílu nahlášených incidentů u domácího a sexuálního násilí a zejména u loupeže
- více se zřejmě z důvodu vyšších škod nahlašovaly krádeže kol a krádeže osobních věcí. Mírný nárůst ale pozorujeme i u stalkingu a fyzického napadení.

Hlavní důvod nenahlášení policii u deliktů proti osobě respondenta (%)

- Aktuální kolo výzkumu znovu potvrdilo vysokou latenci zejména zvláště citlivých deliktů. Primárním důvodem neoznámení činu **je nedůvěra k tomu, že by policie něco vyřešila**, případně pocíťovaná újma nebyla tak závažná, aby to poškozenému stálo za to absolvovat proces spojený s trestním oznámením.
- U zvláště citlivých deliktů, kde je možné předpokládat vyšší riziko důkazní nouze, oběti často raději volily spíše **svépomocné neoficiální řešení situace**. Pokud se ale oběti čin rozhodly nahlásit, hodnotily aktivitu policie vesměs pozitivně.
- Data přitom neukazují na to, že by ochota oznamovat čin policii ani hodnocení jednotlivých aspektů policejní práce nějak výrazně souvisely s tím, zda byl pachatel odhalen a obviněn.

Využívání odborné pomoci a služeb pro oběti

Respondentů, kteří uvedli, že se v daném období stali obětí některého ze sledovaných deliktů, jsme se zeptali, zda v souvislosti s řešením svého případu využili služeb organizace specializované na pomoc obětem trestné činnosti či právníka poskytujícího poradenství a zastupování obětí v rámci své profesní činnosti.

- Z výsledků vyplynulo, že odbornou pomoc využila pouze **velmi malá část obětí**. Pokud se už respondenti nějakého odborníka rozhodli kontaktovat, šlo většinou o právníka.
- Organizace specializované na pomoc obětem nevyhledávají osoby se zkušeností s majetkovým deliktem - není překvapivé. Pokud nějakou organizaci uvedli, šlo o pojišťovnu a ne o organizaci ve smyslu ZOTČ.
- Alarmující je, že tuto pomoc nevyužívají **ani oběti závažnějších deliktů proti osobě**, kde lze předpokládat zvýšenou potřebu odborné péče.
- Ze všech zachycených obětí se na specializovanou organizaci obrátilo pouze 7 respondentů. Konkrétně pak byly zmíněny jen dvě organizace – Rosa a Bílý kruh bezpečí.

Závěry

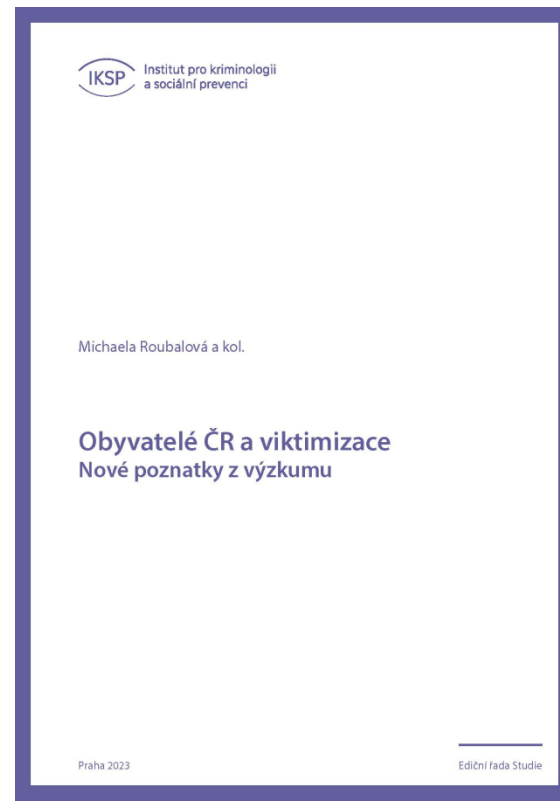
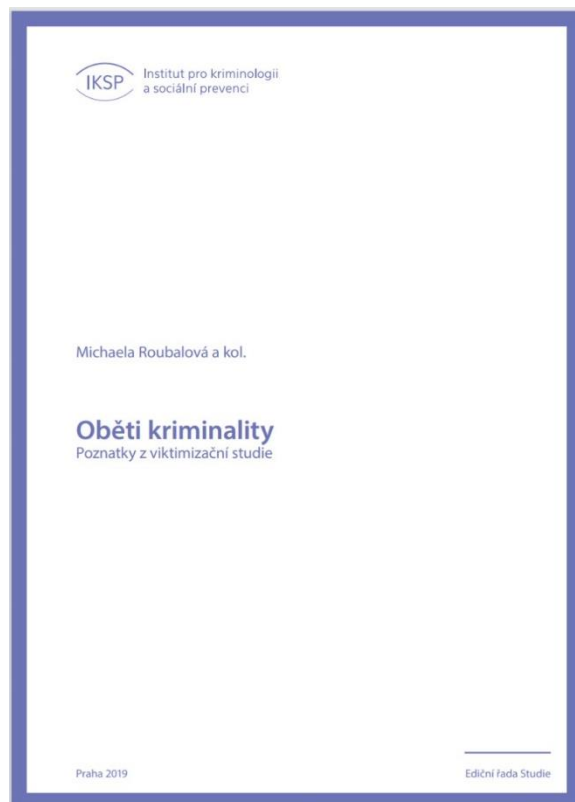
- Pokračování tradice výzkumů obětí
- Konstantní míra prevalence sledovaných deliktů
- Velmi rozdílná míra ohlašování deliktů - latence u závažných citlivých deliktů
- 10 let od přijetí zákona o obětech je využívání odborné pomoci stále minimální
 - co se týče identifikovaných problémů v oblasti pomoci obětem v předešlé vlně výzkumu, nedošlo v podstatě k žádnému posunu a většina slabin systému stále přetrvává
- Kontinuita výzkumu (2026)

Souhrnné monografie z výzkumu

2017

2022

Institut pro kriminologii
a sociální prevenci

DĚKUJI ZA POZORNOST!

jholas@iksp.justice.cz

www.iksp.cz